

KOUVOOLA

KULTTUURIOHJELMA 2023–2032

Jokainen asukas on joko kulttuurin tekijä tai kokija, ammattilainen tai harrastaja, kuluttaja tai osa paikallista kulttuuria. Kulttuuri kuuluu kaikille.

Lähde: Työpajan osallistuja

Sisältö

Miten laki ja strategia ohjaa kulttuuriohjelmia?	4
Kouvolan malli toteutuksessa	6
Työpajat ja kulttuurin käsite	8
Tavoitteet	10
Toimenpide-ehdotukset	19
Seuranta ja arviointi	24
Tausta-aineistot	25
Liitteet: Tietokortit	26

Kannen kuva:

- Sweet home Kuusankoski – Anthem kotikaupungillemme Kouvolalle on Kuusankosken Musiikkiluokkien 5M-luokan ja opettaja Jenni Salon joulukuussa 2020 valmistama musiikkivideo. Videolla fiittaamassa Kuusankosken Musiikkiluokat 3-6M sekä Cuusaa All Stars-bluesband. Kuva: Maarit Virtanen.

Kannen sisäsivun kuvat:

- UNESCO:n Maailmanperintökohde Verlassa yhdistyvät kulttuuri, historia, aktiviteetit ja luonto. Kuva: Mikko Hovi, Miljömatkailu-hanke, Xamk.
- Alvar Aallon suunnittelemat mestaritalot Kymijoen rannalla Ankkapurhan kulttuuripuistossa. Kuva: Mikko Hovi, Miljömatkailu-hanke, Xamk.
- 300 neliön suuruinen ja kuuden metrin korkuinen entinen varastohalli on nykyisin Wanha kirjahalli. Kulttuuritalo Wanha Rautakauppa sijaitsee Myllykoskella. Kuva: Reuna Publishing House
- Kouvolalaista kanteleensoittoa huumorilla ja miehisiin ottein. Kuva: Äijäkanteleet
- Elimäellä sijaitseva Arboretum Mustila on Suomen vanhin ja suurin arboretum eli puulajipuisto. Kuva: VisitKouvola
- Repoveden kansallispuisto on Kouvolan Valkealassa sijaitseva kiehtova kohde kaiken ikäisille vuoden ympäri. Kuva: Jussi Hellsten

Miten laki ja strategia ohjaa kulttuuriohjelmaa?

Kulttuuri on osa hyvää elämää. Kulttuurin määritelmä kattaa laajimmillaan kaiken inhimillisen toiminnan ja elämäntapamme. Kulttuuri liitetään arvoihin, merkityksiin, perinteisiin ja elämänmalleihin. Taide sisältyy kulttuurin määritelmään. Kunnan kulttuuri-toiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.

Uudistettu laki kuntien kulttuuritoiminnasta tuli voimaan 1.3.2019 (166/2019). Laissa määritellään en- tistä tarkemmin kuntien kulttuuritoiminnan tehtäviä ja tavoitteita. Lakiuudistus vahvistaa kulttuurin roolia kunnan toiminnassa, perustellen samalla kulttuurin merkitystä ja asemaa kunnan peruspalveluna. Laissa korostuu niin toimialarajat kuin maantieteellisetkin rajat ylittävän yhteistyön merkitys. Lain mu-

kaan kunnilla on vastuu järjestää kulttuuritoimintaa ja tukea taiteentekijöitä.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta toimi Kouvolan kulttuuriohjelmatyön pohjana. Lain 3. pykälän mukaan kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa. Seitsemän lain kunnalle määrittelemää tehtäväkohtaa ovat tämän ohjelman runko. Kulttuuri-ohjelmatyön osallistavissa työpajoissa verrattiin lain kohtia Kouvolan kaupunkistrategiaan (2022).

Kulttuuri- ja kirjastotoiminta kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Valtio rahoittaa yleistä kirjasto- toimintaa ja kuntien kulttuuritoimintaa osana perus- palveluita. Museo saa toimintaansa valtionosuutta museon käyttökustannuksiin. Valtionosuuden las- kenta perustuu museoiden toteutuneiden kustan- nusten perusteella laskettaviin yksikköhintoihin ja

Konserttiyleisöä Kasarminmäen Rykmentinpuistossa. Kuva: Reijo Saksa

Lain mukaan kulttuuritoiminnan järjestämiseksi kunnan tulee:

1 edistää kulttuurin ja taiteen yh- denvertaista saatavuutta ja moni- puolista käyttöä

2 luoda edellytyksiä ammattimai- selle taiteelliselle työlle ja toimin- nalle

3 edistää kulttuurin ja taiteen har- rastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa

4 tarjota mahdollisuuksia kulttuu- rin ja taiteen eri muotojen ja alo- jen tavoitteelliseen taide- ja kulttuuri- kasvatukseen

5 edistää kulttuuriperinnön ylläpi- tämistä ja käyttöä sekä paikallis- ta identiteettiä tukevaa ja kehittäväää toimintaa

6 edistää kulttuuria ja taidetta osa- na asukkaiden hyvinvointia ja ter- veyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoi- maa

7 edistää kulttuurista vuorovaiku- tusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja tai- teeseen liittyviä toimia.

opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden pe- rusteeksi vahvistamiin henkilötyövuosiin.

Kunnissa kulttuuripalvelut jakautuvat yleensä ns. yleiseen kulttuuritoimintaan, taiteen perusopetuk- seen ja taidekasvatukseen sekä musiikki-, teatteri- ja museotoimintaan. Myös kirjaston toiminta on osa kunnan kulttuuritoiminnan kokonaisuutta. Kunnat päättävät kulttuuritoimintansa laajuudesta, osaa- mistarpeesta sekä tuotantotavoista. Kirjaston ja mu- seon toimintaa, esittävään taidetta, vapaata sivi- tystyötä sekä taiteen perusopetusta ohjaavat omat lait.

Kouvolan kulttuuriohjelma tukee uuden Kouvolan kaupunkistrategian 2022–2032 (<https://www.kou- vola.fi/kouvolankaupunki/strategia/>) tavoitteiden to- teuttamista samalla hahmottaen kaupungin kulttuu- rin tulevaisuuskuva. Kouvolan kaupunkistrategian päälause kuuluu näin: *Kouvola - Kaakkois-Suomen keskus - Aktiivisten kaupunki keskel kaikkee*. Kaupun- gin toimintaa ohjaavat arvot ovat *Yhdessä, Kestäväs- ti, Kehittäen*. Kasvukärkinä lapset, nuoret ja yritykset.

Kunnan kulttuurirooli korostuu, kun sivistyspalveluista tulee kunnan keskeisin tehtäväalue.

Lähde: Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset seuraavalle hallituskaudelle: Kulttuurin aika on nyt ja aina, OKM julkaisu 2022:23

Kouvolan malli toteutuksessa

Kulttuuriohjelma on laadittu kaikille kouvoolalaisille – yhdessä kouvoolalaisten kanssa

Kulttuuriohjelma luo linjoja ja määrittelee kulttuuritoiminnan tavoitteita ja toimenpiteitä sekä investointien priorisointia tulevissa talousarvioissa. Ohjelma on tarkoitettu kaikille kouvoolalaisille sekä tueksi taiteen ja kulttuurin parissa työskenteleville tai harrastaville, kaupungin työntekijöille ja luottamushenkilöille.

Kouvolan kaupungin liikunta- ja kulttuurilautakunta päätti kulttuuriohjelman tekemisestä 9.12.2021 (§ 114). Liikunta- ja kulttuurilautakunta nimesi kokouksessaan 25.8.2022 (§ 61) Kouvolan kulttuuriohjelman laatimista varten ohjausryhmän. Ohjausryhmään kuuluvat lautakunnan jäsenistä Anne Hasu, Erkkä Koskinen (13.2.2023 asti), Timo Lehmusmetsä sekä Sanna Tähtinen. Lisäksi ryhmään kuuluvat sivistysjohtaja Veikko Niemi ja kulttuuripäällikkö Elina Koivisto sekä asiantuntijana ja käytännön toteuttajana luovan alan yrittäjä, teatteritoimija Piia Kleimola, Toimintavoima Oy. Ohjelmaa on esitelty kaupunginhallituksen iltakoulussa 22.2.2023 sekä kasvatusta ja opetuslautakunnassa 15.3.2023.

Kuntalaiskysely

Kouvolan kulttuuriohjelma on laadittu vahvassa ja läpileikkaavassa osallistavassa hengessä. Keväällä 2022 Kouvolan kaupunki toteutti kulttuurin asiakyselyn. Kyselyyn vastasi 387 kuntalaista. Kyselyssä kartoitettiin asukkaiden tarpeita, toiveita ja odotuksia kaupungin kulttuuritoiminnasta, muun muassa vastaajille mieluisinta kulttuuritarjontaa ja sitä, miten sitä halutaan kokea. Vastausten perusteella mieluisinta kulttuuritoimintaa oli musiikki, erityisesti pop- ja rockmusiikki. Seuraavaksi mieluisinta kulttuuritoimintaa olivat teatteri, taide- ja kulttuurinäyttelyt sekä elokuvat. Lisäksi vastaajia miellyttivät kädentaidot, kirjallisuus, tanssi ja omaehtoinen kulttuurin harrastaminen.

Kyselyn mukaan kulttuurin merkitys omalle hyvinvoinnille on erittäin suuri (42 %) tai suuri (49 %). Lisäksi kysyttiin kulttuurin merkitystä läheisen hyvinvoinnille (esim. ikääntynyt omainen hoivakodissa) – tämä koettiin myös tärkeänä (erittäin suuri 31 % ja suuri 40 %). Kulttuurin merkitys kaupungin imagoille ja elinvoimalle on vastaajien mielestä erittäin suuri (52 %) tai suuri (39 %).

Opinnäytetyö

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkilla kulttuurihyvinvoinnin YAMK-opiskelijat Karolina Eklund-Vuorela ja Janna Koponen tekivät Kouvolan kaupungin kulttuuripalveluiden tilaamana opinnäytetyönsä ”Kulttuuri ei kuulu mulle” - Kiinni kulttuurinkarttajiin tarinallisuuden keinoin (2022). Opinnäytetyön kiinnostavuuden keskeisin näkökulma oli tutkimuksellisen katseen kääntäminen kulttuurin ei-käyttäjiin. Selville saadut syyt voidaan jaotella kolmeen ryhmään:

- Ajalliset esteet: vapaa-ajan valinnat, ajanpuute, työ- ja perhe-elämä, aikatauluttaminen
- Henkiset esteet: ennakkoluulot, pelot, asenteet, arvot, kulttuurin jääminen vieraaksi
- Sosiaaliset esteet: yksinäisyys, aloitekyvyn puute, ulkopuolisuuden tunne, tiukka talous

Opinnäytetyön haastatteluaineistossa tuli esiin näkemys kulttuurin arkipäiväistämisestä. Kulttuuria voisi tuoda sinne, missä ihmiset joka tapauksessa liikkuvat ja asioivat, esimerkiksi kauppakeskuksiin tai muiden, ei kulttuuriin liittyvien tapahtumien yhteyteen. Samaa näkökulmaa tuki myös kuntalaiskyselyn tulokset.

Kulttuuriohjelman työpaja Elimäellä 29.9.2022. Kuva: Piia Kleimola

9.12.2021
Päätös kulttuuriohjelman tekemisestä (§ 114).

25.8.2022
Ohjausryhmän nimeäminen

22.2.2023
Esittely kaupunginhallituksen iltakoulussa ja 15.3.2023 esittely kasvatusta ja opetuslautakunnassa

19.4.2023
Kulttuuriohjelman hyväksyntä liikunta- ja kulttuurilautakunnassa

Kaupunki voi olla luomassa ilmapiiriä, jossa uskalletaan kokeilla erilaisia asioita, myös uusia tapahtumia. Meillä on rikas kulttuuritarjonta ja Kouvola on vireä urheilukaupunki. Tuemme tätä monimuotoisuutta monella tapaa, mutta pääosin se on yritysten ja järjestöjen toimintaa. Kun kaupungilta tarvitaan lupia tai muuta apua tapahtumien järjestämiseen, suhtaudumme myönteisesti. Toki kaupunki antaa järjestöille myös avustuksia ja tiloja käyttöön ja tukee joitakin tapahtumia.

Kaupunginjohtaja Marita Toikka, Kouvolan kaupungin tiedotuslehti 2/2022

Työpajat ja kulttuurin käsite

Osallistavat työpajat

Kouvolan kulttuuriohjelman materiaali pohjaa vahvasti kuntalaisten kohtaamiseen ja kuulemiseen eli toisin sanoen osallistaviin työpajoihin. Työpajat pidettiin seuraavanlaisesti:

- Jaala 22.9.2022
- Elimäki 29.9.2022
- Valkeala 4.10.2022
- Myllykoski 6.10.2022
- Kuusankoski 11.10.2022
- Kouvola 13.10.2022

Lisäksi omat työpajansa oli kulttuurialan ammattitahoille:

- Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Kouvolan kirjasto-palvelut, Kouvolan Teatteri, Kymi Sinfonietta, Kouvolan kulttuuritalot, Poikilo-museot ja Kouvolan kansalaisopisto 14.11.2022 sekä 7.12.2022.

Erikseen kuultuina olivat kaupungin kulttuurikasvatuksen sekä kulttuuritapahtumatuotannon vastaa-

vat. Freelancetaiteilijoille, taidekasvattajille sekä muille kiinnostuneille oli oma työpaja 18.11.2022. Lisäksi kuultuina olivat aluetoimikunnat sekä muut ohjelmatyöstä kiinnostuneet tahot.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta ja Kouvolan kaupunkistrategia lähtökohtina työpajoissa avattiin osallistujien näkökulmia, toiveita ja ajatuksia koskien Kouvolan kulttuurielämää. Lisäksi osassa työpajoista kirjattiin auki osallistujien omaa kulttuurin käsitettä sekä koottiin karttapohjalle oman alueen kulttuurikohteita. Ohjelman tavoitteet ja toimenpite-ehdotukset pohjaavat näissä työpajoissa käytyihin keskusteluihin sekä muuhun ohjelmatyön äärelä saatuun palautteeseen.

Lasten ja nuorten vastaukset

Lapset ja nuoret osallistuivat ohjelmatyöhön vastaamalla alkuvuodesta 2023 tehtyyn kyselyyn. Noin 400 lasta ja nuorta 28 eri päiväkotit- ja kouluryhmästä kertoi kyselyssä omista taide- ja kulttuuriharrastuksista sekä pohti, voisiko taide- tai kulttuuriala olla

tulevaisuudessa jotain, mitä opiskella tai tehdä ammattilaisena. Kyselyssä kysyttiin myös, miten taiteen tai kulttuurin avulla voi ilahduttaa muita tai mihin vastaajat veisivät muualla asuvan vieraansa Kouvolaan tutustumaan. Viimeisessä kysymyksessä lapsia ja nuoria pyydettiin kuvittelemaan millainen taide- tai kulttuuripainotteinen uutinen voisi olla Kouvolan Sanomien etusivulla vuonna 2033.

Kulttuurin käsite

On tuhoisa väärinkäsitys ajatella kulttuuri pelkästään ylimääräisenä harrastuksena. Me elämme keskellä kulttuuria – halusimme tai emme. Identiteetti, maakuva, pääoma. Taide ei ole pelkkä eliitin harrastus vaan taide kuuluu kaikille, riippumatta varallisuudesta, terveydentilasta, sukupuolesta, iästä – mistään. Kulttuuriin kasvetaan ja kasvatetaan koko eliniän ajan. Omakohtainen tekeminen ja kokeminen lisäävät osallisuutta, aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Lähde: Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset seuraavalle hallituskaudelle: Kulttuurin aika on nyt ja aina, OKM julkaisu 2022:23

Kulttuuriohjelman työpaja Jaalassa 22.9.2022.
Kuva: Piia Kleimola

Kulttuurin ja taiteen käsite ymmärretään hyvin monin eri tavoin. Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä. Kymenlaaksossa osana kulttuurihyvinvointisuunnitelman kirjaamista on kulttuurihyvinvoinnin käsitettä ajateltu laajasti. Ei vain taide-, kulttuuri- ja luova toiminta, vaan käsitteen alle on lisäksi ajateltu sisältyvän myös luontosuhde, liikkuminen ja leikillisyyttä.

Kouvolan kulttuuriohjelmatyön avoimissa työpajoissa avattiin osallistujien kulttuurikäsitettä. Vastauksista voidaan tehdä päätelmä, että kouvolaalaisille vastaajille kulttuuri on osa arkea tai kotiseutua, elämäntapa, harrastus tai työ. Tai kuten Pentti Haanpää aikoinaan kirjoitti; hetkauksen paikkoja.

Hetkauksen paikka on Haanpään oma taidetermi. Hän tarkoittaa sitä kohtaa taideteoksessa, jolloin oivallus läikähtää kokijassa ja kaikki jo koettu näyttäytyy uudessa valossa.

h itse osa kulttuuria - läsnä elämän hetkissä ja vaiheissa - ystävien kanssa vietet
laulaen ja iloiten - pääsee kuuntelemaan ja katselemaan, mutta myös itse osallistumaan
uttamaan - kulttuuria on saleissa, luonnossa, kotona - kulttuuri on kaikki se, mikä tekee min
yvä, kokemuksia, taidetta, luovuutta, oman hyvinvoinnin edistämistä ja kunn
toa, kotipaikkakuntaa, tärkeitä ja vanhoja rakennuksia, luontoa, retkeilyä ja ajanvietto
vuuden ja ajatusten purkamista sekä esille tuomista, elokuvat ja niiden omat maailmat, pa
mmatti myös elinehto, kulttuuri kuuluu jokapäiväiseen elämään jollakin tavalla, musiik
nnellessä, kirjaa lukiessa, kuvataidetta katsellessa, kaupungissa tai metsässä kävell
kulttuuri yhdistää, on yhteisöllistä, työote, olemisen tapa, elämisen tapa, lakisääteinen, per
velu, luonnollinen osa toimintaa, kulttuurin ääreen haluan viedä lapsenlapset, ruokailu p
en kesken, koti maalla, kaunis ympäristö, toimintakulttuuri, joka tukee hyvinvointia, juu
uluu murteena, omassa toiminnassa ja luonteessa, tunteiden säätelyä, pakahtumista, turv
n tapa kohdata vaikeita asioita ja niistä eteenpäin pääsemistä, selviämistä, hyvinv
ja yhteisoja, terveyttä, musiikki, sanat, kuvat, ilot, surut, ilmapiiri, ahdistus, maisema, oma-a
nto, tuoksut, muodot, erilaiset pinnat, ikakaudet, kodinasiat, vuorokauden- ja vuoden
net eri muodoissa, kehonkieli oma ja toisten, kohtaaminen, lukemista, kuuntelua, oivall
a, kokemista, elämää pienestä suureen, luovuus ja sen toteuttaminen voimavaroina, kollek
t kokemukset, elämän perustan lisäarvo, auttaa avaamaan lukkoja, uskalletaan kertoa, näy
tuoda esille myös vaikeita asioita, esteettisyyttä, kaunista katukuvaa ja kaupunk
tuota esille myös vaikeita asioita, nähtävyyksiä, mandollisuus harrastaa, liikkua julkisilla, teatteria, tan
tuota esille myös vaikeita asioita, nähtävyyksiä, elämyksiä, kokemuksia yhteenkuuluvuude

Tavoitteet

Lähtökohtina laki kuntien kulttuuritoiminnasta ja Kouvolan kaupunkistrategia kulttuuriohjelman työpajoissa avattiin osallistujien näkökulmia, toiveita ja ajatuksia koskien Kouvolan kulttuurielämää.

Ohjelman tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset pohjaavat näissä työpajoissa käytyihin keskusteluihin ja kirjoituksiin sekä muuhun ohjelmatyön äärellä saatuun palautteeseen.

Kouvolan kulttuuriohjelman tavoitteet:

- Edistetään kulttuurin ja taiteen roolia osana hyvinvointia ja alueen elinvoimaa.
- Kouvola on kulttuuritila kaikille - keskustassa, taajamissa, kylissä ja yllättävissä paikoissa.
- Kouvola ymmärretään ja arvostetaan taide- ja kulttuurialan ammattilaisia luovana, paikkakuntaa elävöittävänä voimavarana.
- Kulttuuritoiminnan harrastamisen toimintaedellytykset turvataan ammattilaisvoimin.
- Lujitetaan lasten ja nuorten tulevaisuususkoa taide- ja kulttuuritoiminnan avulla.
- Luodaan tilaa ja mahdollisuuksia erilaisten ihmisten ja kulttuurien kohtaamiseen.
- Paikallisen kulttuurin ja osaamisen perintö talteen - yhdessä asukkaiden kanssa.

Edistetään kulttuurin ja taiteen roolia osana hyvinvointia ja alueen elinvoimaa

Kulttuurilla ja taiteella on tutkitusti huomattavia hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia. Kulttuuri on osa ennalta ehkäiseviä palveluja. Niiden merkitys lisääntyy, koska sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia on tarpeen hillitä. WHO:n eli Maailman terveysjärjestön tutkimuksen (2019) mukaan taide voi tarjota innovatiivisia ratkaisuja monimutkaisiin terveyshaasteisiin. Lisäksi taidetoimintaan osallistuminen sekä taiteen kokijana että tekijänä voi ehkäistä lukuisia psyykkisiä ja fyysisiä sairauksia sekä hoitaa ja auttaa selviytymään useiden akuuttien ja kroonisten sairauksien kanssa. Taide voi tarjota ratkaisuja erityisesti sellaisiin terveyshaasteisiin, joihin lääketiede ei yksin tarjoa tehokkaita ratkaisuja. WHO on kehottanut valtiota tunnustamaan kulttuurihyvinvoinnin tärkeyden ja vahvistamaan kulttuuri-, sosiaali- ja terveysalojen yhteistyörakenteita ja -mekanismeja.

Kulttuurin käyttö osana sosiaali- ja terveyspalveluja ja palvelujen saatavuuden turvaaminen eri väestöryhmille sisältyvät kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyövastuisiin. Kulttuuri on myös osa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kunnan hyvinvointikertomus toimii kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen välineenä.

Uuden kulttuurilain mukaisesti kunnan tulee edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kulttuurihyvinvointi on ollut tiiviisti mukana Kymenlaakson hyvinvointialueen

Kulttuuri on meidän kaikkien iso voimavara, joka tuo hyvinvointia ja elinvoimaa yhteisöön.

Lähde: Työpajan osallistuja.

Ahvion soittokunta
Kouvotalon puistossa.
Kuva: Helena Jetsu

hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Terveys-, sosiaali- ja hyvinvointialalla taide voi olla osana ennaltaehkäisevää työtä, itse hoitoprosessia tai osana kuntoutusta. Kunnan tehtävistä juuri hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta sekä alueellista elinvoimaa lisäävä pykälä sai eniten puoltolauseita ja keskustelua aikaan. Kaupunkistrategiassa näkökulma on kiinnonin tavoin: *Kestävästi, luovasti, yhdessä, arjessa – voimme hyvin. Osallistuminen on toimintatapamme.*

Kulttuuri toimii "liimana" kaupunki- ja aluekehityksessä. Sillä on valtava merkitys kaupungin elin-, pito- ja vetovoimaan sekä asukkaiden hyvinvointiin ja viihtyvyyteen. Kulttuurilla on myönteinen vaikutus imagoon, maineeseen ja alueidentiteettiin. Se on osa menestyvän alueen viitekehystä. Lumovoima on jotain erottuvaa ja ainutlaatuista, elämyksiä tai wau-efektejä. Näihin wau-efekteihin liittyvät tunteet. Ainutkertainen kokemus jättää myönteisen jäljen; jotain, mihin haluaa kenties palata ja kertoa muillekin. Tapahtumat, alueen ilmapiiri, tarinat ja historia ovat kaikki osaltaan alueiden pehmeitä vetovoimatekijöitä. (Lähde: Timo Aro/MDI)

Kuntalaiskyselyn mukaan Kouvola ei pidetä iso- ja kulttuuritapahtumia niin kiinnostavina kuin pienimuotoisia ja omaehtoisia tapahtumia. Ylipäätään paikallisen kulttuurin arvostuksen ja riittävän resurssoinnin tärkeys tuli esiin useissa vastauksissa. Monipuolinen kulttuuritarjonta tuo hyvinvointia ja elinvoimaa koko Kouvolaan. Kulttuuri, luova ala ja niihin liittyvät moninaiset palvelut myös työllistävät ja luovat yrittäjyyttä. Kulttuuri on merkittävä kilpailutekijä elinkeinojen kehittämisessä.

Päiväkoteihin ja kouluihin suunnatussa kyselyssä kysyttiin, mihin lapset ja nuoret veisivät muualla kuin Kouvolaan asuvan vieraansa. Vastauskoosteen kohteita: *Repovesi, Verla, Kouvolan Teatteri, Tykkimäki, Tykkimäen sauna, Aquapark, Rautatiemuseo, Kuusankosken tai Valkealan urheilukenttä, Poikilo-museo, Veturi, pizzeria, jäätelöpaikka, lakutehdas, karkkikauppa, Pohjolatalo, skuuttipuisto, mäkihypyypaikka, Tykkimäen mikroautorata, Mielakka, mattoranta, Fröbelin palikoiden keikka, Kymi Sinfonietan konsertti, Taideruukki, Taiteiden yö, musiikkiluokkien konsertti, oma koti, kaverin koti, mummon ja vaarin koti.*

Kouvolassa on rikas kulttuuritarjonta – mutta miten pääsemme eri puolilla suurta Kouvola oleviin kulttuuripalveluihin? Yksi iso haaste on kulttuurin saavutettavuudessa, tarvitaan kulttuuriliikettä mutta myös ja etenkin liikennettä, kulttuuria ”pyörrien päälle”. Tarvitaan myös selkeää tiedotusta.

Lähde: Työpajan osallistuja

Räätälöity kulttuuribussimatka alkoi Kuusankosken Taidaruukilta. Kuva: Marja Seppälä.

Kouvola on kulttuuritila kaikille - keskustassa, taajamissa, kylissä ja yllättävissä paikoissa

Kulttuuripalveluiden saatavuudella tarkoitetaan sitä, paljonko ja millaisia kulttuuripalveluita kunnassa on tarjolla. Saavutettavuudella tarkoitetaan puolestaan sitä, että palvelut ovat erilaisten ihmisten käytettävissä riippumatta käyttäjien ominaisuuksista tai asuinpaikasta. Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä. Saavutettavuuden näkökulmasta osallistumisen esteet voivat olla esimerkiksi aisteihin, viestintään, ymmärtämisen vaikeuteen, asenteisiin, sosiaaliin tai taloudellisiin tekijöihin liittyviä.

Kulttuuriohjelma-työpajojen yksi eniten esille nousseista teemoista oli kulttuuripalveluiden maantieteellinen saavutettavuus. Kaupunkistrategiassa tämä kohdennettiin mm. asumisen kohtaan, jossa mainitaan toimivat saavutettavat palvelut, sujuva liikkuminen ja maksuton joukko-liikenne sekä se, että luonto alkaa takapihalta. Kouvolan alueen maantieteellisyys, etäisyydet ja liikkumismahdollisuudet puhututtivat paljon. Kaupungin kulttuuritarjonta koetaan rikkaana ja monipuolisena, saavutettavuus haasteellisena. Itse tekeminen korostui. Harrastusmahdollisuuksia koetaan olevan tarjolla ilahduttavan paljon. Luonnon - ja sitä myöten liikkumisen - yhdistäminen kulttuuriperimään toivotaan olevan enemmän huomioitua. Useassa keskustelussa nousi erilaisten reittien mahdollisuudet yhdistettynä mm. pelitaiteeseen ja teknologiaan, esimerkkinä Kouvola Go – Etsi kulttuurikohteita ympäri laajaa Kouvola!

Julkinen liikenne keskustelutti paljon. Pyörrien päälle kulkeva taiteen ja kulttuurin molemmiin suuntaan liikkuminen paikasta toiseen koetaan puuttuvaksi palaksi, jonka huomioiminen tulisi olla yksi tulevaisuuden toimenpiteistä. Vanhat rajat ovat osan mielessä ja tunteissa vielä voimakkaina, kun taas uudet asukkaat ja muualta muuttaneet eivät hahmota tai koe vanhoja rajoja millään tapaa merkityksellisinä. Kulttuuripalveluihin ihmiset liikkuvat kiinnostuksen mukaan. Työpajoissa nousi esiin toive, ettei vanhoja kuntarajoja enää korosteta ja että alueen moninaisuus sekä sen mukanaan tuomat maantieteelliset haasteet pyritään yhteistyöllä kuroma umpeen.

Kouvolassa ymmärretään ja arvostetaan taide- ja kulttuurialan ammattilaisia luovana, paikkakuntaa elävöittävänä voimavarana

Kulttuuripalvelut vaativat osaavia tekijöitä. Laatutaso on kiinni resursseista – vain riittävillä resursseilla luodaan laadukasta sisältöä. Laadukkaan sisällön tuottamiseen tarvitaan ammattilaisia. Ammattiosajien avulla kulttuuripalveluiden hyödyt realisoituvat. Kouvolassa toimii huomattava määrä taiteen ja kulttuurin ammattilaisia. Kouvolan kaupungin kulttuuripalvelut, Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Kouvolan kirjastopalvelut, Kouvolan Teatteri, Kymi Sinfonietta, Poikilo-museot, Kouvolan kansalaisopisto ja Kouvolan kulttuuritalot työllistävät vakinaista henkilöstöä sekä suuren joukon määräaikaista. Kouvolasta löytyy myös huomattava määrä taiteen, kulttuurin ja luovan alan yrittäjiä sekä freelancetaiteilijoita.

Peppi Pitkätossu eli näyttelijä Rebecca Viitala. Kuva: Kouvolan Teatteri

Oman paikkakunnan ammattitaiteilijat ja luovalla alalla työskentelevät tuottavat lähikulttuuria eli takaavat taiteen ja kulttuurin saatavuuden. Oman taiteellisen työn lisäksi he toimivat usein opettajina lapsille ja nuorille sekä aikuisille harrastajille. Ammattimaisen kulttuuritoiminnan elinehto on rahoituksen turvaaminen.

Taiteen ja kulttuurin ammattilaisten huomioiminen liittyy kaupunkistrategiassa etenkin näkökulmiin tasokkaasta ja kiinnostavasta kulttuuritarjonnasta, mutta myös uutta luovasta, kaikille avoimesta ja eläväisestä kaupunkikuvasta. Taiteen ammattilaisia tarvitaan myös uudenlaisen oppimisen ja koulutautumisen mahdollistajina. Lisäksi työpajoissa nousi esiin näkökulma, että strategian *tapahtumapaikkana koko kaupunki* vaatii taiteen ja kulttuurin ammattilaiset mukaan monialaiseen yhteistyöhön. Aktiivinen residenssitoiminta ammattitoimijoille pitää kulttuurin kyvyt kaupungissa ja houkuttelee laajemmin kulttuuritoimijoita kaupunkiin.

Strategiassa peräänkuulutetaan uusia toimintatapoja sekä ennaltaehkäisevää, hyvinvointia ja elinvoimaa tuovaa toimintaa koko Kouvola. Juuri näihin näkökulmiin taiteen ja kulttuurin ammattilaisilla on paljon annettavaa. Annettavaa heillä on myös hyvinvoivan henkilöstön ja osallistavan johtamisen tueksi. Yrityksissä taide ja kulttuuri voivat olla osa viihtyvyyttä ja työhyvinvointia. Yritysten seinillä ja sisustuksessa on taidetta. Fimat vievät henkilöstöjä konsertteihin tai teatteriin. Myös uudenlaista monialaista yhteistyötä on syntynyt yrityksiin, kun taiteilijat ovat olleet mukana joko ongelmanratkaisuprosesseissa tai strategiatyössä.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin sijainti osana kouvolaista toimintaympäristöä mahdollistaa paikalliselle taide- ja kulttuurikentälle paljon, mm. työllistäen kulttuurialan ammattilaisia sekä opetuksen että tutkimuksen ja kehityksen toimialoille sekä samalla vahvistaen kulttuuriverkoston laajuutta ja vaikuttavuutta osana alueen kulttuurielämää. Xamk on mahdollistanut peliteknologian tuomisen osaksi paikallista taide- ja kulttuuritarjontaa. Kouvola on julistautunut pelitaiteen pääkaupungiksi. Kaupungin ja Xamkin yhteistyö on aktiivista myös kulttuuriperinnön vaalimisessa ja kehittämisessä, kohteina mm. Alvar Aallon suunnittelema Tehtaanmäen koulu Inkeroisissa tai Nuorisokeskus Anjala & Ankkapurhan kulttuurisäätio Anjalassa.

Kulttuuritoiminnan harrastamisen toimintaedellytykset turvataan ammattilaisvoimin

Omaehtoisen tekemisen tärkeys Kouvolan alueen asukkaille on ilmeinen. Harrastamisessa kansalaisopisto on tärkeässä roolissa ja opistoa arvostetaan. Opistojen tarjontaa pidettiin kirjastoauton ohella kaikista parhaiten syrjäseutuja tavoittavana toimintana. Kansalaisopiston merkitys mainittiin harrastamisen lisäksi sosiaalisen yhdessäolon mahdollistajana. Opiston ohella erilaista harrastustoimintaa tarjoavat yhdistykset. Kouvola-

toimivia erilaisia kulttuurialan yhdistyksiä on 255. (Lähde: Patentti- ja rekisterihallitus).

Harrastustoiminta antaa tuhansille ihmisille yhteisön, johon kuuluu. Järjestöjen toiminta tarjoaa mahdollisuuden osallistua. Tarjolla on kohtaamispaikkoja ja erilaista vapaaehtois- ja harrastetoimintaa. Vertaistuki on erittäin arvokasta. Toimintoihin on matala kynnys tulla mukaan tekemään ja kehittämään. Erilaisen palvelutoiminnan lisäksi järjestöt myös työllistävät ja luovat puitteet taiteen ja kulttuurin tekemiselle. Tilastokeskuksen mukaan kulttuurin harrastaminen on suosittua; 77 prosentilla naisista

ja 68 prosentilla miehistä on jokin luova harrastus. Sotkanetin tilastotiedon mukaan vuonna 2021 taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa harrastaa kouvolaalaisista 4- ja 5-luokkalaisista 76 % ja 8- ja 9-luokkalaisista 47 %.

Kulttuurialan toimijat ovat usein monitoimihenkilöitä ja monessa mukana. Kun kulttuuritoiminnan pyörittäminen on muutaman aktiivihenkilön harteilla, sen jatkuvuutta on vaikea taata. Se myös vaikuttaa vahvasti siihen, millaista kulttuuria missäkin syntyy. Vastuu ja arvostus eivät aina käy käsi kädessä ja voi olla haastavaa löytää tekijöitä tai toiminnan jatkajia. Kulttuuritoiminnan pyörittäminen vaatii paljon erilaisia taitoja sekä sinnikkyyttä esimerkiksi rahoituksen hakemisessa. Näiden syiden takia tai-

de- ja kulttuuriharrastusten ohjaajiksi toivotaan ammattilaisia.

Ohjelmatyön työpajoissa koettiin laajan harrastustoiminnan ja omaehtoisen harrastuneisuuden liittyvän kaupunkistrategian lauseeseen *Meillä voi elää itselleen sopivaa, hyvää ja aktiivista arkea*. Saavutettavuus koettiin tässäkin haasteeksi. Sujuva liikkuminen ja suppea joukkoliikenne on ongelmallinen ilta-aikoihin painottuville harrastuksille. Toisaalta taas voimavarana sekä liikkumiselle että myös luovalle toiminnalle koettiin strategiastakin löytyvä *luonnon alkaminen takapihalta*. Paikasta riippumatta kaivataan enemmän yhteistyötä ja yhteistapahtumia. Myös tapahtumien poikkitaiteellisuus sai kiitosta (mm. Wiipurintien markkinat, Jättömaa).

Klovnipeli oli esitys, joka antoi nuorille moninaisia mahdollisuuksia harrastamiseen samalla saattaen yhteen kouvolaalaisia nuorten kanssa työskenteleviä kulttuuritoimijoita. Musikaalin näyttelijät Kouvolan Teatterin nuortenteatterista, laulajat ja soittajat paikallisista bändeistä ja Pohjois-Kymen musiikkiopistosta sekä tanssijat Studio Dance Pitistä. Kuva: Kouvolan Teatteri

Laadukas ammattitason toiminta aktivoi myös harrastajakenttää - samaa toki toisinkin päin. Työtilojen, kulttuuritilojen ja majoituspalveluiden tarjoaminen kulttuurin ammattilaisille tuo alueelle uutta verta, uusia ajatuksia ja tekijöitä esim. kouluttamaan ja järjestämään toimintaa. Nostaa seutukunnan profilia.

Lähde: Työpajan osallistuja

Omaan tapaan tekeminen on tärkeää, mietin koko ajan mitä seuraavaksi voisi keksiä.

Lähde: Työpajan osallistuja

Lujitetaan lasten ja nuorten tulevaisuususkoa taide- ja kulttuuritoiminnan avulla

Kouvolan kaupunkistrategiassa lapset ja nuoret on kirjattu kasvukärjeksi. Turvallisesti kasvavien lasten ja nuorten avulla hyvinvointi leviää koko kaupunkiin ja kestää aikaa. Strategiassa on tavoitteena, että ketään ei kiusata eikä kukaan jää yksin. Arki Kouvolas- sa on aktiivista ja osallistavaa, ja jokainen lapsi saa harrastaa. Kouvola-ssa saa monipuolisen ja ammattimaisen kasvatuksen sekä koulutuksen varhaiskasvatuksesta aikuisuuteen saakka. Kun innostumme ja nautimme, voimme hyvin.

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua eri taiteenalojen opetusta. Oppilaat saavat valmiuksia ilmaista itseään sekä tukea hakeutua taiteenalan ammatillisiin koulutuksiin. Kouvola-ssa taiteen perusopetusta tarjoavat Kouvolan kansalaisopisto, Kymenlaakson opisto ja Pohjois-Kymen musiikkiopisto sekä Studio Dance Pit.

Kulttuurikasvatussuunnitelmat toteutuvat osana perusopetusta. Kulttuuripolun toimintoja ohjaavat ammattitaiteilijat sekä taidelaitosten koulutetut yleis-

työntekijät ja pedagogit. Kouvola-ssa toimii kouluihin suunnatun Lennokki-ohjelman lisäksi myös varhaiskasvatuksen Pikku-Lennokki. Kymenlaaksolainen lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Koppa tekee yhteistyötä Kouvolan kaupungin kulttuurikasvatuksen kanssa mm. erilaisten tapahtumaviikkojen osalta. Koppa on valtakunnallisen lastenkulttuuriverkoston jäsen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön harrastustakuuohjelman ja Suomen malli-hankerahoituksen myötä myös Kouvola-ssa kehitetään monipuolista harrastustoimintaa koulupäivän yhteydessä. Pää tavoite on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen tarjoamalla maksuton, mieluisa harrastus jokaiselle.

Yhteistyö päiväkotien ja koulujen kanssa on usean kulttuuritoimijan ydintä. Taidetoiminnan ja taiteilijoiden vieminen päiväkoteihin ja kouluihin tarkoittaa lisää aikuisia lasten ja nuorten arkeen, ts. taiteilija voi toimia kasvun ja koulutuksen tukena. Yhteistyön on edettävä yhdessä päiväkotien ja koulujen henkilöstöä, opettajia, koulujen omia taideopettajia sekä oppilashuoltoa kuunnellen ja toimenpiteet yhdessä suunnitellen. Kouvolan kansalaisopiston ja varhaiskasvatuksen vakiintumassa oleva yhteistyö tai-

Tulevaisuuden Kouvolan Sanomat etusivun uutinen vuonna 2033: "Kouvolan masennuskausi loppuu. Julkiset rakennukset saavat väriä!"

Lähde: Lasten ja nuorten kyselyvastaus

Lasten Teatteritapahtuma Kuulas Kuusankoskella.
Kuva: Heidi Koskinen-Järvisalo

teen perusopetuksessa tuo taiteen eri muodot osaksi lasten arkea päiväkodissa. Lapset pääsevät tutustumaan mm. kuvataiteeseen, käsityötaiteeseen, musiikkiin ja sanataiteeseen taideopettajien ohjauksessa.

Kulttuuriohjelmatyöhön osallistuneiden ja kulttuuri-intojen toiveena oli lasten ja nuorten taidekasvatuksessa panostaa eritoten lukutaitoon ja lukemisen äärelle innostamiseen moniammatillisessa yhteistyössä.

Luodaan tilaa ja mahdollisuuksia erilaisten ihmisten ja kulttuurien kohtaamiseen

Kotoutuminen on (kulttuurista) vuorovaikutusta. Ohjelmatyön työpajoissa nousi ihmettelyä, miksi monikulttuurisuus on kulttuurilaissa erikseen. Osallistujien mielestä kaikki edellä mainittu (mm. saavutettavuus, harrastamisen mahdollistaminen yms.) on kaikille. On tärkeää, että myös kulttuuri-

palveluissa kiinnitetään huomiota palveluiden yhdenvertaisuuteen ja saatavuuteen huomioiden yhteiskunnan moninaistuminen ja monikulttuurisuus, tulkkaminen kulttuuritapahtumissa, monikielinen kohdemarkkinointi, monikulttuuriset tapahtumat sekä kielen ja kulttuurin opetus.

Lain kohta kiinnittyy strategiassa lauseeseen *Kaikkille avoin ja eläväinen kaupunki*. Tavoitteena on nähdä jokaisen arvo, luoda tilaa ja mahdollisuuksia erilaisten ihmisten ja kulttuurien kohtaamiseen - ei vain houkutella kansainvälisiä osaajia Kouvolaan, vaan huolehtia jo täällä olevien osallisuudesta ja potentiaalin käyttämättömyydestä arvostaen sitä kansainvälistä osaamista ja kulttuurista monimuotoisuutta, mitä meillä jo on. Maahan muuttaneet kulttuuritoimijat ja kulttuurin kuluttajat rikastuttavat alueen kulttuuritarjontaa. Xamkissa on mahdollista lisätä opiskeluun kansainvälisyyttä monella tavalla.

Paikallisen kulttuurin ja osaamisen perintö talteen - yhdessä asukkaiden kanssa

Historian ja juurien tunteminen antaa tunteen yhteisöllisyydestä ja kuulumisesta johonkin laajempaan historialliseen jatkumoon. Juurtumista tukee myös kulttuuriympäristön ja -perinnön hoitaminen ja vaaliminen - se myös luo osallisuutta ja edistää hyvinvointia. Menneisyyden tunteminen on keskeisessä asemassa yksilön oman ja alueellisen identiteetin rakentamisessa. Se myös auttaa ymmärtämään nykyhetkeä ja rakentaa samalla siltaa menneestä tulevaisuuteen. Kulttuuria on myös se historiaa kumpuava tietämys, joka siirtyy sukupolvelta toiselle.

Yhteisen kulttuuriperinnön tallentamisesta ja saataville asettamisesta huolehtivat museot, arkistot ja kirjaston kokoelmat. Museolain mukaisesti museon kokoelmien hoitoa ohjaa kokoelmaohjelma, joka määrittelee, mitä kokoelmiin otetaan. Taide on osa kulttuuriperintöä. Ohjelmatyön työpajoissa nousi etenkin aineettoman kulttuuriperimän suuri merkitys, muun muassa murre ja tavat. Strategiasa näkökulmat kiinnittyvät etenkin kestävään elämäntapaan.

1

Ongella Musta-Ruhmaan rannassa Jaalassa 1920-luvun lopulla. Kuva: Einar Korhonen, Poikilo-museot

2

Näkymä Mustalammelle Repovedellä. Kuva: Osmo Pykälä, Poikilo-museot

3

Näkymä Kymin ja Kuusankosken tehtaille 1960 ja -70-lukujen vaihteessa. Kuva: Poikilo-museot

4

Näkymä Kouvolan rautatieasemalta vuonna 1974. Kuva: Heikki Rautio, Poikilo-museot

5

Heinätöitä Elimäellä vuonna 1972. Kuva: Eero Suikki, Poikilo-museot

6

Tapahtuma Anjalan kartanon edustalla. Kuva: Raimo Sävilä, Poikilo-museot

Toimenpide-ehdotukset

Toteutus

Toimenpiteiden toteutusmahdollisuuksia tarkastetaan vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä ja mahdollisuuksien mukaan talousarviovuoden aikana esim. avustusrahoitusten mahdollistamina.

Kulttuuriohjelman onnistunut toteutus edellyttää kulttuurin mahdollisuuksien tunnistamista koko kaupunkiorganisaatiossa ja laajaa yhteistyötä toimialojen, päättäjien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Ohjelmaa voidaan täydentää kulttuuritoimen suunnitelmilla ja selvityksillä.

Kulttuuri näkyville kuntalaisten arkeen

- ▶ Elävöitetään kaupunkikeskustaa ja mahdollistetaan kulttuurikohtaamisia uudenvälisillä toiminnolla esim. leikkisät kaupunkitilat.
- ▶ Selvitetään ja mahdollistetaan tyhjien liikehuoneistojen hyödyntäminen ja elävöittäminen mm. media- ja valotaiteen avulla.
- ▶ Selvitetään mahdollisuus kaupungintalon liputukseen kulttuuritapahtumien aikana (mm. teatterin ensi-ilta tms., vrt. urheilutapahtumat).
- ▶ Tuetaan kokeiluja ja kannustetaan toimijoita, tarjotaan kokeiluille aika ja paikka.
- ▶ Mahdollistetaan alueen taide- ja kulttuurikentän sekä luovien alojen entistä päämäärätietoisempi ja suunnitelmallisempi yhteistyö esimerkiksi kulttuurin hankkeistuksien suhteen.

Jättömaa Taidekeskus Antareksen ympäristössä Sippolassa. Kuva: Pasi Rantala

Sirkus Bravuuri harjoittelee. Kuva: Studio Ullakko

- Minä harjoittelen vottien tekoa ja päällä seisomista.
- Mä katon kirjoja ja mulla on Batman-palapelikirja.
- Minä vaan piirrän, en maalaa.
- Minulla on oma värityskirja.

Lähde: Lasten ja nuorten kyselyvastaus

Kulttuuria pyörien päälle

- ▶ Selvitetään ja pilotoidaan mahdollista kulttuuri-bussi-toimintamallia maaseutualueiden ympäri-vuotiseen kulttuuritoimintaan ja -tarjontaan sekä alueiden omiin, teemoitettuihin liikkuviin taide- ja kulttuuripalveluihin. Selvitetään kirjastoautojen ja kansalaisopiston toimintojen mahdollinen hyödyntäminen sekä kulttuuribussin mahdollisuudet saada erillinen hankerahoitus. Mukana toimijat laajasti; kulttuurilaitokset ja alueiden harrastajat, kulttuurista kiinnostuneet asukkaat sekä kyläyhdistystoimijat ja aluetoimikunnat.
- ▶ Selvitetään yhteiskuljetuksia eri kulttuuritapahtumien välille yhdessä julkisen liikenteen toimijoiden kanssa. Toimenpide-ehtotuksena myös mahdolliset kulttuurielämykset matkoilla esim. 'taidekuulokkeet' linja-autoissa tms. kulkuvälineissä tai kirjat kiertoon -tempaukset juniin yhdessä kirjastojen ja paikallisten kirjakustantamojen kanssa.
- ▶ Kulttuurihyvinvointityössä painotetaan projektiluontoisuuden rinnalla toimintamallien pysyvyyttä ja toistuvuutta, muun muassa taiteen ja kulttuurin meneminen 'luo' eli esimerkiksi matkalaukkumuseovierailujen ja konserttistriimausten säännöllisyys ja pysyvyys palvelukodeissa sekä muissa palveluasumisyksiköissä.

Hyvien toimintamallien vahvistaminen

- ▶ Kulttuurihyvinvointityössä osallistutaan maakunnalliseen verkostoyhteistyöhön ja mahdollisiin hankehakuihin sekä tuetaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin Kulttuurihyvinvointikoulutusta mm. toimimalla opinnäytetöiden tilaajana.
- ▶ Kulttuurihyvinvointityössä jatketaan ja voimistetaan jo toimivia työtapoja ja toimintamalleja muun muassa Ratamokeskuksessa käynnistyvän koodinoinua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa esittelevän OLKA-toimipisteen kanssa yhteistyössä. Mukana mm. toimintamallit Kouvo-la-kaverit, Virta-kortti, kulttuuriohjelmat, elintapaohjaus ja Ratamon terveystmsä.
- ▶ Kulttuurilaitosten kenraaliharjoituksissa ja yleistyössä painotetaan erityisryhmien ja sosiaalityön asiakkaiden huomioimista ja kutsumista. Huomioidaan myös erikoisnäytökset mm. tuoksuton, kuvai-

Seppä Wiipurintien markkinoilla. Kuva: Janne Virtanen

- lu tai viittomakielinen tulkkaus, tekstitykset sekä tule sellaisena kuin olet -kulttuuritapahtumat. Mahdollisuuksien mukaan tarjotaan myös digitaalisia kulttuurielämyksiä.
- ▶ Pyritään jatkamaan kirjaston ja hyvinvointialueen yhteistyötä eli Kirjastokeskiviikko-toimintaa hankkeajan jälkeenkin.

Kulttuurin toimijoiden ja kokijoiden kohtaaminen sekä yhdessä tekeminen

- ▶ Luodaan mahdollisuuksia sille, että toimijat "törmäytetään". Kohtaamisalustaksi toivotaan vuosittainen keskustelu-, kuulemis- ja ideointitilaisuus kuten kulttuuriforum, avoin seminaari, kulttuurimessut tai juhlagala. Kannustetaan eri taiteilijoiden, taiteenlajien, toimijoiden ja asukkaiden välistä yhteistyötä mm. avustusten, tilojen, resurssien, koulutusten ja tapahtumien suhteen. Verkostoituminen ja tiedonkulku poistaa päällekkäisyyttä mm. tapahtumajärjestelyissä.
- ▶ Tuetaan taiteen ammattilaisten toimintaedellytyksiä ja työllistymistä kaupungin toiminnassa. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua projekteihin jo suunnitteluvaiheissa.
- ▶ Mahdollistetaan asukkaiden ja taiteen sekä kulttuurin matalan kynnyksen kohtaamiset julkisissa kaupunkitiloissa mm. yhteisölliset graffitiseinät, katumuusikot (esim. nuoret kesämuusikot -toimintamalli) sekä yhteisölliset tanssitapahtumat esimerkiksi kävelykadulla.

Taikuri-jonglööri Janne Mustonen tekee Kouvola tunnetuksi muun muassa heittelemällä moottorisahoja.

Riittävä tuki toimijoille

- ▶ Pidetään avustusmäärärahat hyvällä tasolla. Ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään tiloja kulttuurin harrastamiseen, jos mahdollista lisätään yhteiskäyttöä sekä tuetaan maaseutujen kylätalojen yms. kohtaamispaikkojen ylläpitoa.
- ▶ Kartoitetaan harrastajaryhmien tuen tarve. Rahallisen tuen lisäksi kartoitetaan tilatarpeet, mahdollisuudet laajempaan yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen sekä viestintätuen tarve.
- ▶ Edistetään taiteilijoiden työhuone-, harjoitustila- ja residenssitarjontaa vastaamaan tarpeita.

Laadukkaan lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksen ja -tarjonnan mahdollistaminen

- ▶ Tarjotaan taide- ja kulttuurikasvatusta varhaiskasvatuksen ryhmille ja peruskoulun oppilaille ylläpitäen kulttuurikasvatusohjelmia kitkattomana osana kasvatusta ja kasvua.
- ▶ Vakiinnutetaan Kouvolaan oma harrastamisen malli koulupäivän yhteydessä tapahtuvaan kulttuurin ja taiteen harrastustoimintaan, kehitetään toimintaa yhdessä taideohjaajien kanssa.
- ▶ Edistetään erilaisia koulu yhteistyön muotoja mm. kannustetaan kulttuuritilojen käyttöön osana laajennettuja oppimisympäristöjä (esim. kirjastot ja museot) sekä mahdollistetaan kaikille kulttuurilaitoksille 'kummiluokkatoiminta'.
- ▶ Tuetaan uusia kulttuurisen nuorisotyön muotoja sekä nuorten omaehtoista vapaa-ajan harrastustoimintaa, kannustetaan poikkitaiteellisten 'Yli rajojen' projektien jatkuvuuteen.

- ▶ Selvitetään K9-kortin mahdollisuus kohdentua myös 7- ja 8-luokkalaisille, lisäksi selvitetään kortin mahdollisuudet vaihtua digitaaliseksi.
- ▶ Selvitetään taiteen ja kulttuurialan painotus osana paikallista lukio-opiskelua.
- ▶ Kannustetaan lukiolaisia taide- ja kulttuurilukiodiplomien suorittamiseen.
- ▶ Tarjotaan perheille yhteisiä taide- ja kulttuurikokemuksia sekä monipuolista taide- ja kulttuuritoimintaa.
- ▶ Otetaan käyttöön vuosittain jaettava lastenkulttuuripalkinto.

Lukutaidon tukeminen

- ▶ Panostetaan lasten ja nuorten monipuolisen lukutaidon edistämiseen laajassa yhteistyössä.
- ▶ Pilotoidaan lukusepti-toimintamalli yhdessä kirjastotoimen ja perhekeskuksen kanssa.
- ▶ Tarjotaan laajaa ja laadukasta taiteen perusopetusta ja nostetaan sanataiteen merkitystä.

Kulttuuriperintötyön vahvistaminen ja riittävän resurssoinnin turvaaminen

- ▶ Kehitetään historiallisten kulttuuriympäristöjen ja luontokohteiden esteettömyyttä, saavutettavuutta ja palveluja yhteistyössä muiden toimialojen, kulttuuritoimijoiden ja asukkaiden sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin TKI-toiminnan kanssa.
- ▶ Vahvistetaan alueiden paikallisista identiteettiä sekä edistetään kuntalaisten osallisuutta kulttuuriperinnön tallentamisessa, säilyttämisessä ja käyttämisessä konkreettisina toimenpiteitä mm. muistitiedon keruut, osallistavat näyttelyt ja murre-podcastit

- sisältöinä sekä historiaa että nykyaikaa, ihmisiä, kohteita, nähtävyyksiä, tapahtumia ja tarinoita.
- ▶ Juurrutetaan matkailua, luontokohteita, kulttuuria, poikkitaiteellisuutta, teatteria, draamaa ja paikallishistoriaa yhdistävä räätälöity bussimatka-toimintamalli Kouvolaan kyliin ja kohteisiin.
- ▶ Lisätään kulttuuriperintö-koulutusta kulttuurikaverille
- ▶ Selvitetään Nuorisoseuratalojen, Työväentalojen, PVY-talojen sekä Kylätalojen hyödyntäminen yhdessä kulttuurilaitosten ja harrastusryhmien kanssa mahdollisten 'minikiertueiden' suhteen.
- ▶ Panostetaan ainutlaatuisen arkkitehtuurin näkyvyyteen mm. Alvar Aalto -kohteet ja alueen kartanot.
- ▶ Selvitetään ja tiedotetaan tietokannat, joissa kootuna alueen kulttuurimaisemat ja/tai kyläkulttuurikartat.

Uudet toimintatavat ja -mallit

- ▶ Selvitetään kuntataiteilija, kylätaiteilija tai taidekoordinaattori -toimintamallien mahdollisuudet, jolloin kunta voi olla mukana tukemassa yhdistävän kulttuuri-identiteetin löytymistä panostamalla kuntataiteilijan avulla asukkaiden yhteiseen taide- ja kulttuuritekemiseen ja toimintaan.
- ▶ Selvitetään ja tuodaan esille taiteilijaresidenssi-mahdollisuuksia ja mahdollisia residenssipaikkoja esim. yritykset, järjestöt tai hyvinvointialueen soitepaikat.

Kouvolaan pääkirjasto sijaitsee aivan Kouvolaan keskustassa. Kirjastorakennus valmistui vuonna 1971, ja sen on suunnitellut arkkitehti Juhani Kivikoski. Kuva: Mika Seppälä / Ilmakuvat Kouvola

- ▶ Kannustetaan kulttuurilaitoksia ja muita toimijoita villoihin kokeiluihin.
- ▶ Kehitetään uusia tapoja ja toimintamalleja tyhjen liiketilöiden ja ulkotilojen laajempaan käyttöön.
- ▶ Käytetään taidetta ja kulttuuria kotoutumisen välineenä.
- ▶ Kannustetaan paikkakunnan sirkustoimijoita viemään sosiaalisen sirkuksen toimintamallia mm. osaksi vastaanottokeskusten toimintaa.
- ▶ Selvitetään mahdollisuudet uusiin kulttuurihyvinvoinnin toimintamalleihin mm. kirjastosta lainattavaan teatterikorttiin.
- ▶ Tehdään yhteistyötä mielenterveysseurojen kanssa MHAW Mental Health Art Weekin aikana (vuosittain viikko 21)
- ▶ Osallistutaan toimintamalliehdotus Kulttuurilähteen käynnistystoimiin, palveluohjaukseen ja välitystoimintaan.
- ▶ Ideoidaan yhdessä taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa Kouvolaan hauska ja omaleimainen kaupunkibrändäys.

Viestinnän ja tiedottamisen tehostaminen

- ▶ Toteutetaan 'Kurkkaa Kouvolaan' -kulttuurikartta sekä mahdollistetaan kartan myötä syntyvät uudet kulttuuri- ja taidetoimenpiteet esimerkiksi valmiit kävely- ja pyöräilyreitit kohteineen ja palveluineen. Suunnittelu yhteistyössä alueen toimijat, liikunta, kulttuuri ja matkailu. Reittipohjat sekä painettuina että sähköisinä, historiaa vaalien sekä huomioiden alueiden toimijat ja kohteet.

Rumpali Twist Twist Erkinharju saa oman julkisen taideteoksen Kouvolaan keskustaan. Kuva: Juska Salminen

Kirjakaupassa työskentely voisi olla mielenkiintoista. Olen harkinnut kaksoistutkintoa eli kuvataideala yhdessä lukion kanssa. Olen myös harkinnut kuvataidelukiota. Kirjailija, maalari, soitonopettaja, kuvataiteen opettaja, kuvataiteilija. Tanssija. Sirkustelija. Tanssiminen ja laulaminen olisi kivaa. Voisin olla tanssiopettaja. Mä olen käynyt tanssibaletissa, musta voisi tulla tanssija. Yksi vastaajista haluaisi isona maalata automerkkejä.

Lähde: Lasten ja nuorten kyselyvastaus

- ▶ Laaditaan ja toteutetaan yhteinen, säännöllisesti toistuva Kouvolan taide- ja kulttuuritarjonnan viestivä joka kotiin jaettava lehti/tiedote sekä panostetaan sen myötä someviestintään. Yhteistyössä kulttuuritoimi, kulttuurilaitokset sekä yhdistysten, yrittäjien ja vapaan kentän edustajat.
- ▶ Laaditaan viestintäsuunnitelma toimijoiden tueksi, edellytetään toimijoilta vähintään menovinkki-ilmoitukset. Keskustellaan paikallisen median kanssa oman seudun kulttuuritarjonnan tiedotuksesta. Viestinnässä toivotaan näkyvän kaupungin moninaisuus, myös reuna-alueet.
- ▶ Viestinnässä ja markkinoinnissa edistetään paikallisten kulttuuritoimijoiden näkyvyyttä ja tunnettavuutta eri tavoin ja monikanavaisesti, huomioiden selkeys, eri kohderyhmät, vierailijat ja matkailijat.
- ▶ Pyritään selkeyteen ja synergiaan kulttuuritapahtumien lippujenmyynissä.
- ▶ Tuodaan esille paikkakunnan ITE-taiteilijoita.
- ▶ Kootaan taiteilijätietokanta.
- ▶ Selvitetään eri kulttuuritaustoista tulevien kulttuuriosaaminen ja luodaan mahdollisuus verkostoitumiseen muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten nuorten harrastustoiveet.
- ▶ Tuodaan taide- ja kulttuuritoimissa monikulttuurisuutta enemmän esiin.
- ▶ Toivotaan Kouvola-kaveri -toimintamallin tehomainostuskampanjaa.
- ▶ Tiedotetaan kulttuurihyvinvointityöstä mm. sähköisillä alustoilla, seminaareissa ja tapahtumissa sekä kannanotoissa.

Investointien edistäminen

- ▶ Varaudutaan kaupungin omien tilojen uusimista ja peruskorjaustarpeisiin.
- ▶ Aktivoidaan kaupungin rakennushankkeissa prosenttitaiteen käyttöä sekä julkisen taiteen rahoitushakuja (Taiteen edistämiskeskus "Prosentti rakennuskustannuksista taiteeseen"-erityisavustus)

Kymi Sinfonieta on Kouvolan ja Kotkan yhteinen orkesteri. Ainutlaatuisen kahden kaupungin orkesterin toiminta on monipuolista ja aktiivista. Tällä hetkellä Kymi Sinfonieta normaalisissa kokoonpanossa on kaikkiaan 33 muusikkoa. Kuva: Jukka Koskinen

Seuranta ja arviointi

- ▶ Kulttuuriohjelman seuranta ja arviointi sovitetaan kaupungin talousarviovalmistelun vuosikelloon, osavuositarkastuksen ja tilinpäätöksen yhteyteen.
- ▶ Taide- ja kulttuuritoiminnan vaikuttavuutta sekä asukkaiden hyvinvointiin että alueen elinvoimaan arvioidaan säännöllisesti kuntalaiskyselyin.
- ▶ Kulttuuriohjelman julkinen, vuosittain toistuva tilannekatsaus avoimena toimijoita kohtauttavana tilaisuutena. Selvitetään tapahtumalle vaihtuva ja kiertävä vetovastuu.
- ▶ Kulttuuriaiheinen hallitus- tai valtuustoseminaari valtuustokausittain.

Tausta-aineistot

- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX © <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>
- Laaja kysely suomalaisten suhteesta kulttuuriin <https://skr.fi/hankkeet/kulttuuritutkimus>
- Eklund-Vuorela, Karolina; Koponen, Janna (2022): Kulttuuri ei kuulu mulle - kiinni kulttuurinkarttajiin tarinallisuuden keinoin, opinnäytetyö <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022092720497>
- Kulttuurin TEA-viisari TOP 10 - TEAviisari - Terveystieteen edistämisen vertailutietojärjestelmä
- Kouvolan kulttuuritoimen resurssit (talous, htv, tilat)
- Kouvolan kaupunkistrategia 2022-2032, <https://www.kouvola.fi/kouvola-kaupunki/strategia/>
- Kouvolan kulttuurin asiakaskysely 2022
- Kymenlaakson kulttuuriselvitys Kymenlaakson maakunnan kulttuurin tilasta maakunnan kulttuuristrategian valmistelun tueksi, tilaaja SKR Kymenlaakson rahasto, toteuttaja KENNO ANTHROPOLOGICAL CONSULTING, 2020

- Kymenlaakson kulttuurihyvinvointisuunnitelmat, Kymenlaakson lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Kouluterveyskysely (uusi indikaattori taideharrastus)
- Selvitys kulttuurihyvinvointipalvelujen toimintamalleista kunnissa ja perustettavilla hyvinvointialueilla OKM & STM (MDI) 2022
- Timo Aro / MDI luentomateriaalit (Veto-, pito-, lumovoima)
- Elo ja iloa Kaakkois-Suomeen kulttuurin kehittämistehtävän materiaalit (2020-2022), <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-510-9>
- Cuporen julkaisut, mm. tämä: Kuntien kulttuuri-toiminnan nykytila ja kehittämistarpeet (cupore.fi)
- Peruspalvelujen arviointi 2021, Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi
- Muiden kuntien kulttuuriohjelmat; mm. Kotka, Porvoo, Vantaa, Rovaniemi.
- Artikkelit <https://www.mustread.fi/artikkelit/kulttuuri-tyollistaa-virkistaa-ja-luo-liiketoimintaa-muttei-ilman-tekijoita-ja-rahoitusta/>
- WHO: What is the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review -raportti (Fancourt & Finn, 2019)

Kuva: Marja Seppälä

Kulttuuri- hyvinvointi

Mitä on kulttuurihyvinvointi

Kulttuurihyvinvointi viittaa yksilölliseen tai yhteisöllisesti jaettuun kokemukseen siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Toisaalta kyseessä on ilmiö, jossa kulttuuri ja taide kantavat tai välittävät erilaisia hyvinvointiin liittyviä merkityksiä ja vaikutuksia. Ytimessä on ihmisen merkityksellinen toiminta taiteen ja kulttuurin parissa, mikä sisältää myös arjen kulttuurisuuden.

Lähde: Käsitteet / Taikusydän (turkuamk.fi)

Kulttuurikasvatusohjelmat ja -toimintaa Kouvolassa

- Pikku-Lennokki – varhaiskasvatusikäisille lapsille
- Lennokki – lapsille ja nuorille suunnattu kulttuurikasvatusohjelma
- Kulttuurivirta – ikääntyneille suunnattu kulttuurikasvatusohjelma

Kymenlaakson kulttuurihyvinvointisuunnitelmat

- Kymenlaakson kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2020
- Kymenlaakson alueellinen ikääntyneen väestön kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2021–2025

Kulttuurihyvinvointi mukaan STM:n elintapaohjauksen tarkistuslistaan

Elintapaohjauksen tarkistuslista – työkalu elintapaohjauksen yhdyspintapalvelujen suunnitteluun ja valmisteluun (stm.fi)

Hyte-kerroin

Kunnille on otettu vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kerroin lasketaan siihen valittujen indikaattorien pohjalta.

Kulttuurin hyte-kertoimen prosessi-indikaattori: Kulttuuriin osallistumista edistäessään kunta järjestää itse tai taloudellisesti tukee toimintaa, jolla madalletaan kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä. Lähde: HYTE-kerroin – kannustin kunnille - THL

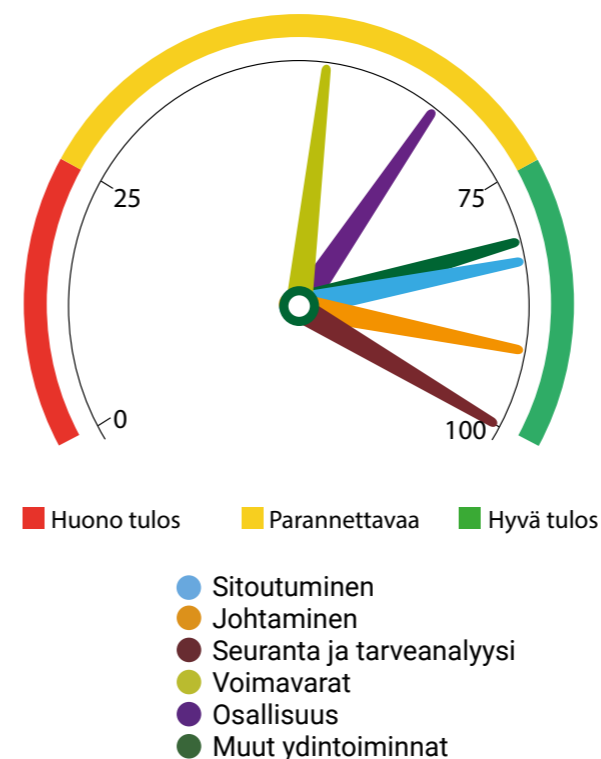
TEAvisari

THL kerää terveyttä edistävästä kulttuuritoiminnasta tietoa joka toinen vuosi. Tällä tiedonkeruulla selvitetään hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä, resursseja ja toimintakäytäntöjä kunnissa.

TEAvisari tuo esille kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Palvelu tukee kuntien ja alueiden terveydenedistämistyön suunnittelua ja johtamista.

Perusajatuksena on, että toimiakseen laadukkaasti ja tehokkaasti kunnan on huomioitava kaikki nämä näkökulmat.

Kulttuurin TEAvisari Kouvolassa 2021

Tanssit Kuusankoskitalon ulkonäyttämöllä.
Kuva: Helena Jetsu

Pisteet kuvaavat toiminnan laatua

TEAvisaria varten kerätyt tiedot pisteytetään toiminnan laadun mukaan. Kuntien terveydenedistämistoiminnan tulokset ilmoitetaan työkalussa pistemäärän 0–100 välillä. Jokainen ulottuvuus jakautuu osakokonaisuuksiin. Näille kokonaisuuksille lasketaan osasummapistemäärät, jotka lopulta skaalataan asteikolle 0–100. Pistemäärät ilmaistaan myös liikennevaloista tutuilla värikoodeilla graafisissa kuvioissa.

- Vihreä tarkoittaa hyvää laatua (pisteet 75-100)
- Keltainen tarkoittaa parannettavaa (pisteet 25-74)
- Punainen tarkoittaa huonoa laatua (pisteet 0-24)

Toimipisteet

Kulttuuriavustukset

- 2 apurahaa
- 3 palkintoavustusta
- 9 yhteistyösopimusta
- 64 toiminta-avustusta
- 23 tilavuokra-avustusta
- 22 kohdeavustusta

Kaupungin tilat

- A** 9 kirjastoa ja kirjastoauto
Elimäen kirjasto
Haanojan kirjasto
Inkeröisten kirjasto
Jaalan kirjasto
Korian kirjasto
Kouvolan pääkirjasto
Kuusankosken kirjasto
Myllykosken kirjasto
Valkealan kirjasto
Kirjastoauto Tesaurus
- B** Kansalaisopisto
- C** Poikilo-museot
Kouvolan taidemuseo
Kaupunginmuseo

- D** Kulttuuritalot
Kuusankoskitalo
Kouvolatalo
- E** 3 näyttelytilaa
Kuusankoskitalon galleria
Kouvotalon pieni näyttelytila
Poikilo-galleria

Kaupungin tukemat tilat

- F** 3 teatteritilaa
Kouvolan Teatteri
Kuusankosken Teatteri
Anjalankosken Teatteri
- G** Musiikkiopisto
Pohjois-Kymen Musiikkiopisto

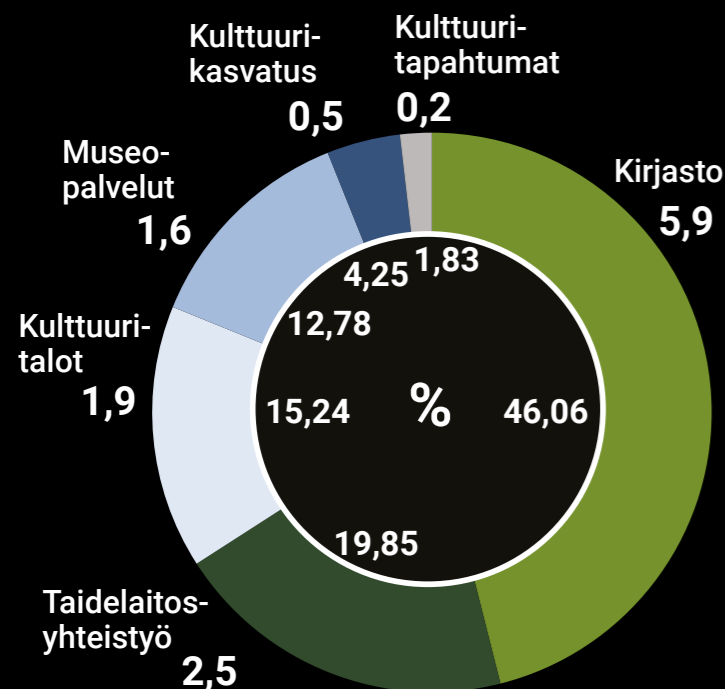
Muita kulttuuritiloja

- Anjalan kartano
- Ankkapurhan kulttuuripuisto
- Ankkapurhan teollisuusmuseo
- Elimäen kotiseutumuseo
- Elokuvateatteri Kino 123
- Elokuvateatteri Studio 123
- Kettumäen kansanpuisto
- Kettumäen Kotiseututalo
- Koti- ja RadioMuseo
- KOUTA-galleria
- Kouvolan Alvar Aalto -kohteet
- Kulttuuritila Kuva-Portti
- Maailmanperintökohde Verla
- Monikulttuurikeskus Saaga
- Pienoisrautatiemuseo Semaforo
- Puolakan talomuseo
- Suomen Puotimuseo
- Taidekeskus Antares
- Taideruukki

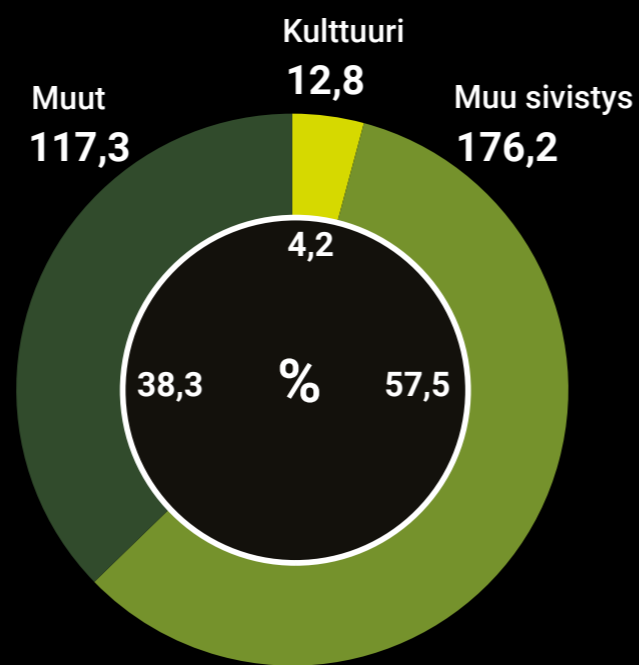
Talous 2023

Kulttuurin menot milj. € / %

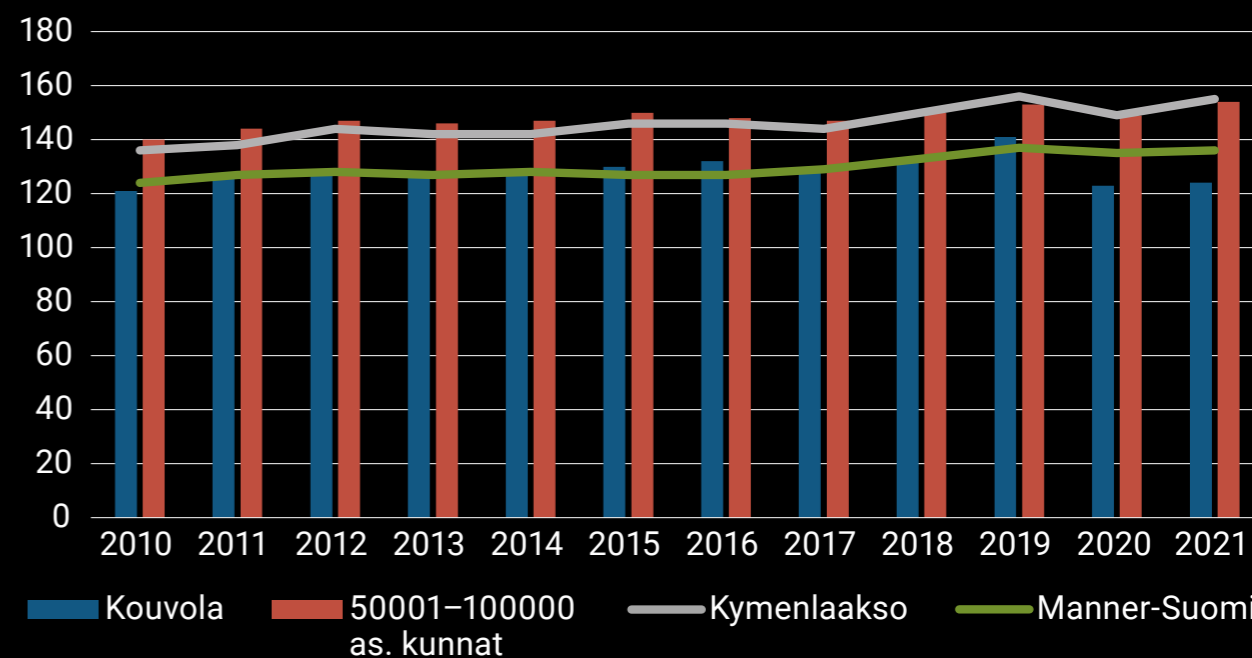
Kulttuurin menojen jakauma

Kulttuurin osuus koko kunnan talousarviosta

Kulttuurin nettokustannukset €/asukas

Talouselukujen lähde: Kuntaliiton Kuntien palvelutuotannon kustannuksia 2009-2021 -tilasto (kuntien Tilastokeskukselle ja Valtionkonttorille raportoimat taloustiedot)

Kuva: Marja Seppälä

Kouvolan kaupungin kulttuuriohjelma 2023–2032

Osallistavien työpajojen materiaalin pohjalta koonnut
Piia Kleimola ja ohjausryhmä.

Taitto: Seija Aspola

Lisätiedot:
Kulttuuripalvelut
Elina Koivisto
p. 020 615 8454
elina.koivisto@kouvola.fi

www.kouvola.fi

KOUVOLA